

ASYA'DA MEDYA

Doç. Dr. Yasemin G. İNCEOĞLU
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
İletişim Fakültesi

Şüphesiz Asya'daki Sosyalist-Komunist ülkelerde hükümet ve haberleşme arası ilişkiler kapitalist düzendeğine göre farklı biçimler ortaya koymaktadır. Örneğin Çin'de kitle haberleşme araçlarının ve kültürel üretimin denetimini devletten çok Komunist Parti elinde bulundurmaktadır.

Hong Kong, Endonezya, Malezya, Singapur ve Tayland gibi ülkelerde yazılı medya özel mülkiyetteyken, elektronik medya kamu ve devlet mülkiyetindedir. Bu ülkelerde resmi olarak yasal denetimler kadar, Malezya ve Singapur'da gazeteci ve editörlerin tutuklanmaları ve Endonezya'da yayınların yasaklanması gibi resmi olmayan ama gerçek anlamda birçok baskı uygulanmaktadır (Reeves,1993,s.80).

Tayland'da modern kitle haberleşmesi bir hayli gelişmiştir. 70'i aşkın günlük gazete zaman zaman sansür ve denetim altında olsa da, özel sektörün elindedir.

Tüm TV kanalları devlet tarafından sahiplenilmiş, idareleri, program alımları ve reklamları özel şirketlere bırakılmıştır. TV programcılığı kanunla kısıtlanmış, tüm yayıncılığa katı sansür kuralları uygulanmıştır.

Sansür, ulusal birlik ve barış tehdit altında olduğu zaman, pornografi ve müstehcen dil kullanımında suç içeren davranışları destekleyici durumlarda uygulanmaktadır (Hamilton,1990,s.9).1970'ler boyunca hemen hemen tüm ASEAN ülkeleri-Tayland, Malezya, Singapur ve Endonezya medyada yabancı mülkiyetini önleme çabaları içine girdiler. Singapur *Strait Times* gibi güçlü yerel medya grupları, medya ürünlerini ihraç etmekte ve başka ülkelerde yabancı sermayeye izin vermektedirler (Lent,1982,s.187).

Asya'daki Haber Ajansları:

Tüm dünya çevresinde, elli yıl önce yalnız 28 ulusun ajansı varken, şimdi ülkelerin %56'sının (Toplam 90'ının) ulusal haber ajansları mevcuttur.

Hindistan/ The Press Trust of India

Pakistan/ Pakistan'da iki büyük haber ajansı vardır. APP(Associated Press of Pakistan) ve Pakistan Press International. APP 1947'de kurulmuş, kitle haberleşme araçlarına ulusal ve uluslararası haber iletmektedir. PPI 1956'da kurulmuştur. İlk adı PPA-Pakistan Press Association'mış. Her ikisinin de Pakistan'ın büyük şehirlerinde büroları olduğu gibi, dünyadaki büyük haber ajanslarıyla değiş-tokuş anlaşmaları vardır.

Bengladeş/ Devletin sahip olduğu İngilizce dilini kullanan haber ajansı Bangladesh Sangbad Sanstha'dır. Özel haber ajansı Eastern News Agency (ENA)'dır. 1988'de kurulan son model kompüterize sisteme dayalı diğer ajans da United News of Bangladesh (UNB)'dir.

Sri Lanka/ Press Trust of Ceylon Sandesa News Agency

Nepal/ Rashtriya Samachar Samiti(RSS)-Katmandu'da 1962'de kurulmuş, 75 değişik yerde muhabirleri ile AP, AFP ve Xinhua ile değiş-tokuş anlaşmaları var.

Bhutan/Ajansı yok.

Afganistan/ Bakhtar News Agency /BNA. Birstürtü Sosyalist devletle haber değiş tokuşu için anlaşmalar imzaladı. Sovyet kamera, labaratuvar, malzeme ve kağıtla donatılmıştır. 1980'de Asya, Avrupa, Orta Doğu, Kuzey ve Batı Afrika ve Sosyalist ülkeler için bir radyo servisi (İngilizce dilinde) başlattı. TASS'ın yardımıyla BNA 27 değişik ülkeye uluslararası haber iletmektedir. UNESCO'nun çabalarıyla 1970'lerde ülkelerin ulusal haber ajansları kurmalarına önyak sağlanmıştır. 1987'lerdeki duruma göre, Burma (Myanmar), Kamboçya, Laos, Endonezya, Malezya, Filipinler, Singapur ve Vietnam'ın ulusal haber ajansları vardır. Kamboçya'nın Vietnam savaşı öncesi haber ajansı SPK yüz muhabirden fazla muhabir ile ulusun en büyük haber kuruluşudur.

Tayland/Thai News Agency direkt devlet denetimi dışında olması ile bir istisna oluşturmaktadır.

Malezya/Bernama ajansı 1968'de Haberleşme Bakanlığının emriyle kurulmuştur. Gelirinin çoğunu hükümet abonmanlarından (devlet kontrolündeki radyo ve TV hizmetleri dahil) elde etmektedir. Birçok Üçüncü Dünya ajansları gibi haberleri, dolaysız olarak diğer ulusal ajanslar ile, dolaylı olarak ise, Bağlantısızlar Haber Ajansları Havuzu ile paylaşır.

Endonezya/ Üç ulusal haber ajansı var. Antara(1937). Bağımsızlık hareketi hakkındaki haberleri yaymak üzere kurulmuştur. 1964'de resmi ajans statüsüne kavuşmuş, Devlet ve özel sektörün temsilcilerinden oluşan bir Konsey tarafından idare edilmektedir. En eski ve en büyük haber ajansı olarak Antara, kitle haberleşme araçlarına, yabancı elçiliklere ve ticari kuruluşlara, haber ve foto hizmetleri sağlar.

Endonezya'daki 27 bürosu dışında, dünyanın birçok büyük şehrinde büroları ve muhabirleri ile dünyanın birçok büyük ajansları ile değiş tokuş anlaşmaları vardır. Ayrıca ASEAN Gazeteciler Konfederasyonu, Bağlantısızlar Haberler Havuzu ile OANA(Organization of Asian News Agencies-Asya Haber Ajansları Kuruluşu)'nun aktif üyesidir.

Antara dışında PAB-1965'de kurulmuş. Genel haberciliğin yanısıra, Silahlı Kuvvetler hakkında da haber vermektedir. KNI-1966'da kurulmuş. Onbir Cakarta gazetesinin oluşturduğu ajans hükümet ve siyasal bağlardan özgür bağımsız bir kuruluştur. 1970'de ekonomide uzmanlaşmış yabancılar için KNI Daily Bulletin adlı İngilizce bir bülten çıkarmaya başlamıştır.

Filipinler/1987'de basın özgürlüğünün yeniden düzenlenmesiyle devlet denetimindeki Philippine News Agency faaliyetini durdurdu. Kuzey Kore, Güney Kore ve Moğolistan'ın hepsinin devlet denetiminde haber ajansları vardır.

İKİ ÖRNEK: 1- HİNDİSTAN'DA MEDYA

Hindistan kültürel üretim ve haberleşmede karmaşıklık ve farklılık örneği oluşturmaktadır. Film üretimi ve dağıtımında, devlet müdahalesinin en dikkati çeken biçimi sansürdür. Bu konuda faaliyet sürdürmek üzere 1950 yılında sansür kurulu kurumsallaşmıştır.

Bombay ve diğer şehirlerde film sahnelerine içki yasağı getiren ulusal reformcu bir program ortaya konmuştur. Bu arada Klasik Hint müziği yayını yapan AIR kanalı faaliyete geçmiştir (Barnouw and Krishnaswamy,1980,s.214).

Özgürlük öncesi dönemde Hint yazılı basın partilerarası çelişkiyi ortaya koymada ve ulusal taleplerin birleşmesinde kilit rol oynamıştır. *Times of India*, *Indian Express* ve *Hindustan Times* gibi büyük güçlü grupların çok sesliliği tehdit eden büyük tekelleşmelere neden oldukları gözlemlenmiştir (Sarkar, 1984,s.210).

Ulusal yayıncılık ve özellikle TV'nin (Doordarshan) gelişimi ve Hum Log, Mahabbarata ve Ramayana gibi soap opera'ların başarısı sonucu artan ticarileştirme süreci sonunda devlet ile Doordarshan arasındaki ilişki başladı (Reeves,1993,s.86). Özelleştirme baskıları büyürken, program içeriği ve üretiminde devlet denetiminin miktarı üzerinde de birtakım tartışmalar yapıldı.

1960'lı yıllardan beri Hindistan ulusal hükümeti sinemada aktif bir rol oynamıştır. 1960'larda bir Film Enstitüsü (şimdiki Film ve TV Enstitüsü) ile Ulusal Film Arşivi kurulmuştur. Ulusal Film Geliştirme Kurumu şemsiyesi altında 1980 yılında Film Finans Kurumu ve Hint Film İhracatı kuruluşu aracılığıyla hükümet sinema endüstrisine dolaysız bir biçimde katılmış oldu.

İlk kez Hindistan'ın devlet denetimindeki televizyonu Doordarshan ciddi bir rekabete girdi. Merkezi Hong Kong'ta bulunan uydu istasyonu Star TV, 2 Ekim 1992 gününden itibaren, başlangıçta üç saat, 1993'de ise 24 saatlik yayın yapmaya başlamıştır.

Her ne kadar Hint yazılı basınında nispeten daha fazla çok seslilik hissediliyorsa da, radyo ve TV devletin propaganda aracı olmaktan öteye gide-memektedir.

Başbakan Rajiv Gandhi'nin günlerinde Doordarshan'a Rajiv'e hürmet-riayet anlamına gelen "Rajivdarshan" denmekteydi. Devletten bağımsız ve özerk , BBC gibi bir kuruluşun kurulma önerisinden ise pek bir sonuç çıkmadı. Halen de bakanların ve resmi görevlilerin katıldıkları tüm seminerlere veya açılış törenlerine yer veren sıkıcı radyo ve TV programları yayınlamaktadır.

Geçtiğimiz yıl, Star TV, Güney Çin Denizi'nden hızır gibi yetişti. Hintli izleyiciler İngilizce ve Çince programları izlemekte bir hayli hevesliy-

diler, kısa zamanda büyük şehirlerdeki uydu çanak sayılarında artış kaydedildi.

Star TV'nin hesaplarına göre istasyonun Hindistan'da sekiz milyona yakın seyircisi var. Önümüzdeki iki üç yıl içinde 20-30 milyon izleyici çekeceğine inanılmaktadır. Önceleri Haberleşme Bakanlığı, Star TV izleyicilerini "Elitist" olmakla suçladı. Zira 25 doları bulan uydu çanağın maliyeti ve yayının izlenmesi ile üç doları aşan aylık kira ücretini halkın büyük bir bölümü ödeyememektedir.

Doordarshan'ı izleyen Hintli sayısı bugün 300 milyonu bulduğundan, hükümet Star TV'nin ortaya çıkmasından şimdilik çok rahatsızlık duymuyor. Ancak yine de hükümet, yeni fikirlerin ortaya atılması için bir komite kurulmasına ön ayak oldu: Ama pek başarılı olduğu söylenemez. Çünkü önerilerin hiçbiri dikkate alınmadı. Yeni Hint kanalının en büyük silahı ise sahip olduğu zengin Hint filmleri arşivi.

Hintli olmayan gruplar bu girişimin arkasında yer almaktadır. Asia Today adlı şirketleri beş yıllık kontrat ve uydunun kullanımı için Star TV'ye 15 milyon dolar ödeyecekler. Asia Today yalnız Hint pazarına değil, aynı zamanda tüm dünyada Hindu dilini konuşan geniş bir alana da hitap etmek istemekte. Muhtemel müşteriler arasında Pakistanlılar var. Dilleri Urduca, Hindu diline yakın bir dil.

Asia Today'in en büyük yatırımcısı Rejan Isac, ülkeleri dışında, Orta Asya'da yaşayıp Star TV'yi izleyen 20 milyon Hintli ve Pakistanlının olduğunu bildirmekte ve şimdi de Arap dilinde programlar başlatmayı düşünmektedir (G.İnceoğlu,1992,s.41).

Hindistan'ın haber ajansı The Press Trust Of India /PTI

Ülkede günlük gazeteciliğin belkemiğini oluşturur. 1947'de kurulmuş ve kar amacı gütmeyen bir kuruluştur. Diğer iki ajans, Hindustan Samachar ve Samachar Bharati'dir. Londra ve New York'da haber büroları ve otuz başkentte muhabirleri vardır. Yüz ülke ile haber değiş-tokuş anlaşmaları vardır. En büyük rakibi UNI (United News of India) 1961'de kurulmuştur. 25 başkentte haber büroları ve muhabirleri vardır.

Dört ajans da devlet tarafından 1975'de "Samachar" adlı tek bir ajansa dönüştürülmüştür. Samachar hükümet propaganda aracı olarak kullanılmış, 1977'deki hükümet değişikliklerinden sonra dört ajans eski biçimlerine dö-

nüsmüş, ama ajansların faaliyetleri devlet denetimi altında devam etmiştir (G.İnceoğlu,1993,s.44).

2 - ÇİN'DE MEDYA

Çin'de ifade özgürlüğü tamamen siyaset konjüktüre bağlıdır. Çin liderlerinin hemen hepsi, lider ile bir milyarı aşkın nüfuslu yöneteceği halk arasında açık bir diyalog'tan çok, Komünizmin yüksek standartları doğrultusunda ülkenin idare edilmesi gerektiği fikrinde birleşmişlerdir.Hatta 4 Haziran 1989'dan itibaren politik fikirlerin serbest dolaşımını da engelleme yoluna gitmişlerdir.

1970'lerin ortalarında Kültürel Devrim felaketinden sonra tekrardan medya güvenilirliğini kurmak için bir hareket başlamıştı.Reformcu lider Deng, ülkeyi kültürel devrim döneminde uygulanmaya başlayan devlet denetimindeki ekonomiden, ekonomik bir reforma doğru kaydırmak istemiştir.Bunun için de medya ile işbirliğine girmek gerekiyordu. Katı Komünist rakiplerine karşı bu savaşı kazanmanın tek yolu, basına ekonomik yetersizlikleri ve siyaset çöküşü yazma iznini vermektir.Böylece büyük bir tabu yıkılmış oldu-basın Komünist Partiyi yanlışlıklarıyla portrelemeye başladı.

Basının devletin "bekçi köpeği" olması gerektiği fikri Batı dünyasına özgü bir kavramdır. Bu tür bir görüşe Asya ülkelerinde rağbet gösterilmediği gibi, özellikle Çin gibi gazeteciliğin politik bir araç olarak kullanıldığı ülkelerde oldukça yabancılaşma duyulmaktadır.

1986 yılında Komünist Parti'nin propaganda şefi Teng Teng "bu andan itibaren gazeteler neyi yazıp, neyi yazmayacaklarına kendileri karar verecekler" beyanını yaparken, Komünist Parti'nin resmi organı "*People's Daily*" gazetesi "medya, kitlelerin toplumun değişik yaşam biçimleri hakkındaki farklı görüşlerine yer vermelidir" demektedir.

1989 yılında Tiananmen meydanı'ndaki olaylardan sonra medya en büyük hedeflerden biri haline geldi: demokrasi eylemcileri tutuklandı, hatta öldürüldü. Tiananmen meydanı katliamından sonra birçok katı ortodoks komüniste politik açıdan güvenilir olduklarından medyadaki anahtar konumlar verilmişti. Günümüz Çin medyasında üç tür gazeteci bulunmaktadır: Deng'in reformlarını yavaşlatacak olan Komünist gazeteciler, Deng'in ekonomik reform ve politik statüko programını savunan gazeteciler ve demokrasi taraftarı gazeteciler.

Çin'de medya hükümetin bir kolu olarak görülmektedir. Hükümet medya ile ilgili herhangi bir yasal düzenlemenin yapılması gerektiğini düşünmemektedir, zira hükümet ve medya içiçedir. Hükümet tüm gazetelerin bir araştırma enstitüsü, iş yeri gibi bir kuruluş tarafından kaydedilmesini istemektedir. Kişisel müteşebbisler kendi adları altında kaydedilemezler. Ancak bazı şahıslar bu kuralı, yayın izni almak için kendi araştırma enstitülerini kurarak, çığnemektedirler. 1982 Anayasası iftira'ya karşı birtakım önlemler almıştır, ancak davalar çok az sayıdadır, çünkü davaları mahkemeye getirecek çok az sivil avukat vardır.

Tiananmen Meydanı olaylarından sonra hükümet , gazetecileri ideolojik olarak ortodoks çizgiyi izlemeye yönelten gazetecilik ahlak ilkelerini uygulamaya koymuştur.

Çoğu devletin sahip olduğu Çin gazeteleri yalnız kamuyu bilgilendirmek değil, aynı zamanda hükümeti memnun etmek için kamunun fikirlerini biçimlendirmeyi amaçlamaktadırlar. Gazeteler hiç bir surette hükümeti eleştiremezler. Batı dünyasında en çok tanınan Çin gazetesi Komünist Parti'nin resmi organı üç milyon tirajlı "*People's Daily*" dir. Aboneleri fabrikalar, dükkanlar ve sosyal kuruluşlardır. Yalnızca birkaç bin kişi gazeteyi satın almakta- gazetenin donuk ve resmi görüntüsünden ötürü az kişi gazeteyi beğenmektedir. Mart 1991'de gazete bir şiir yayınladı-şiir çaprazdan okunulduğunda Başbakan Li hükümetine son verilmesini istiyordu. Ordunun gazetesi "*Liberation Army Daily*" ise Çin'de en katı ortodoks gazetedir.

Tiananmen'den önce, *Peking Youth News* gazetesi Komünist ideoloji karşıtı fikirler öne sürmüştü. 1989'dan beri diğer standart Çin yayınlarına yakın bir çizgi izlemektedir. Ancak okuyucusu değişmemiştir-demokrasi yanlısı öğrencilerden oluşmaktadır.

Legal Daily, Literature and Art Gazette ile Science and Technology Daily, 4 Haziran'da çöken politik reform hareketi yanlısı gazetelerdir. *The Literature and Art Gazette* ' in tirajı oldukça düşüktür. Komünist yetkililer sanat çevrelerine kuşku ile baktıklarından, gazeteyi yakın takibe almışlardır. Zaten gazetenin başına bir politik teorisyen getirilmiştir.

Shanghai'da yayınlanan *World Economic Herald* ve *Economics Weekly* gibi gazeteler tamamen kapatılmıştı. *Guangming Daily* gazetesinin muhabiri Dai Qing, Tiananmen'den sonra duruşma yapılmaksızın on ay boyunca hapsedilmişti. O zamandan beri de ev hapsinde tutulmuş, gazeteci-

lik mesleğinden men edilmiş, ABD Dışişleri Bakanı James Baker'ın Kasım 1991'de Çin'e yaptığı ziyaret süresince Dai evinden alınıp bir tatil yöresine götürülmüştü.

Çin'i 1989 demokrasi yanlısı hareketten önce terkeden gazeteci Liu Binyan'a göre "Tiananmen Meydanı'nda verilen zarar Kültürel Devrimindekine kıyaslanmayacak kadar çoktu.

Gazeteler Komünist Parti'nin Propaganda Bölümü'nün denetimi altında olup, basında Anti-Amerikan bir çizgi izlenmiştir. Vurgulanmak istenen şey, cinayet, tecavüz ve dejenere bir yaşam biçimi benimsemiş olan ABD aslında hiç de göç edilmeye düşünülecek bir ülke olmadığıdır.

En önemli yerel gazeteler Guangdong Bölgesi'ndeki Shenzhen Special Zone Daily ve Yangcheng Evening News'dur. Shanghai'in önde gelen gazeteleri ise Wen Hui Daily, Xinmin Evening News ve Liberation Daily'dir. Liberation Daily Komünist Parti'nin reformcu kanadı Deng Xiaoping'e yakınlığıyla tanınmaktadır. Çin'de farklı görüşleri temsil eden köşe yazarları olmadığı gibi, gazeteler Beijing'deki parti yetkililerinin görüşlerini yansıtmaktadır.

Reklama yer vermesiyle tanınan İngilizce dilindeki China Daily gazetesi belki de Batı dünyasındaki gazetelere örnek oluşturmaktadır. Gazete Çin'in dış dünyaya daha açık bir imaj vermeye çalıştığı bir dönemde, 1981'de kurulmuştu.

İngiliz ve Avustralyalı gazeteciler Çinlilere gazetenin yabancı okuyuculara daha hoş gözükmesi konusunda yardımcı oldular. 8 sayfalık gazete uyu yolu ile Avrupa ve Kuzey Amerika'daki basımcılara ulaştırılmaktadır. China Daily gazetesinin editörü Huang Quing'e göre, gazetenin amacı "Dünyaya Çin'in ekonomik gelişimini göstermektir".

Gazetecilik Eğitimi:

Çin'de yaklaşık 40 gazetecilik bölümü ve okulu vardır. Çin'deki gazetecilerin yalnızca %6'sı staj yapmış, yarısından azının okul eğitimi vardır. 1980'lerin ortalarında, gazetecilik çok popüler bir meslekti, ancak Tiananmen'den sonra bu heves söndü.

Shanghai'deki Fuden Üniversitesi, Beijing'deki People's Üniversitesi ve Guangzhou (Canton)'daki Xiamen ve Jinan Üniversiteleri bu alandaki en

iyi üniversitelerdir. Bu üniversitelerin yanısıra, Xinhua Haber Ajansı'na bağlı Çin Gazetecilik Okulu'nun staj programları da vardır. Bundan başka, Beijing Yayıncılık Enstitüsü ve araştırmaya yönelik Gazetecilik Enstitüsünü bünyesinde bulunduran Çin Sosyal Bilimler Enstitüsü vardır.

1986'da kurulan Çin Gazetecilik Okulu, uygulamalı staj yapmaktadır. Çin eğitim yöntemleri Avrupa ve ABD'den farklılık göstermektedir. Gazetecilik Okulu'ndaki öğrenciler "uluslararası bir olayı diğer uluslararası basın organlarının nasıl ele aldığını inceledikten sonra, Çin görüş açısı altında ele almaktadır.

Beijing Yayıncılık Enstitüsü 1959'da CCTV ve diğer radyo ve TV istasyonları için eğitimli personel sağlamak üzere kurulmuştu. 10.000 öğrenciden fazlasını mezun etmiştir.

Çin Sosyal Bilimler Akademi'sinde teoriye dayalı kitle haberleşme araştırması mezun öğrencilerce yapılmaktadır. Konular İletişim Teorisi, Çin Basın Tarihi ve Basın Hukuku oluşturmaktadır. Genelde Çin gazetecilik öğrencileri eğitim için yurt dışına giderler. Tiananmen Meydanı'ndan önce Çin medyası ile Batı gazetecilik enstitüleri arasında değiş tokuş programları mevcuttur.

GAZETECİLERİN KURULUŞLARI:

Hükümet bu kuruluşları gazetecileri denetlemek için, gazeteciler ise birbirlerini denetlemek için kullanırlar. Bu kuruluşların en önemlisi All -China Journalists' Association'dır. Her gazeteci resmi basın kartı elde edebilmek için bu kuruluşa katılmalıdır. 420.000 üyesi vardır. Parti'nin Propaganda Bölümü'nün kontrolindedir.

Kuruluşun üyesi Li Xiande "gazetecilik ekonomik gelişim için bir hizmet sunmalıdır" demektedir. Kuruluşun diğer faaliyetleri arasında gazetecilerin yabancı ülke gazetecileri ile değiş tokuşunu düzenlemek ve yabancı gazeteciler için basın konferansları yönetmek sayılabilir.

YABANCI GAZETECİLER

1986 yılında New York Times gazetesinin Beijing büro şefi Shaaxi ve Sichuan şehirleri arasındaki sınıra yakın bir yerde motosikleti üzerinde yakalanıp günlerce hapsedilmiştir. New York Times'dan Nicholas Kristof

Çin'de kötü isim yapan Li hakkında makale yazdığı için sözlü ihtar almıştı.

Çin'deki batılı gazeteciler Çin emniyet personeli tarafından sürekli gözetim altındadırlar. Çinli yetkililerin asgariye indirmek istedikleri şey, Çinli vatandaşlarla yabancı gazetelerin birbirlerine yakınlaşmalarıdır. Beijing'deki Washington Post muhabiri Lena Sun'ın ofisi didik didik aranmış ve Çin polislerce bazı dosyalarına el konmuştur. Yabancı hükümetlerin bu tür olaylar karşısındaki protestolarına Çin hükümeti duyarsız davranmıştır.

YAYINCILIK

150 milyon Çinlinin TV'si vardır. Radyolar daha yaygın olarak kullanılmadığından ve Çin yabancı yayınları alabildiğinden, radyolar dış haberlerde en iyi kaynak sayılmaktadırlar.

TV yayıncılığı Çin Merkezi Televizyonu (CCTV-China Central Television) tarafından denetlenmektedir. 1958'de kurulan TV'nin 2400 çalışanı olup, günde toplam 30 saat üç kanaldan yayın yapmaktadır. Kanal 1 ve 2 uydu yolu ile tüm Çin'e, Kanal 3 ise Beijing bölgesine yayın yapmaktadır.

CCTV programının %60'ını eğlence ve spor oluşturmaktadır. Bu eğlence programının büyük bölümü Çin TV Üretim Merkezi'nde üretilmektedir. Örneğin CCTV'nin Turner Broadcasting ile program antlaşması vardır. Çin'de bazı yabancı TV dizileri de yayınlanmaktadır.

Ünlü İtalyan yönetmen Bernardo Bertolucci'nin Son İmparator adlı filmi Çin'de büyük ilgi uyandırmış olsa da, büyük beğeni toplamamıştır. Cinselliğin yoğun olduğu sahneler kesilmiştir. Diğer karşılaşılan bir güçlük de Batı filmlerinin çok pahalı olmasıdır.

Hong Kong'ta bürosu olan CCTV günde üç kez kendi ürettiği haberleri yayınlar. World Today ve Economic News'un 30 minutes gibi haber programları sunar. Haber izleyici sayısı 500 milyonu geçmektedir.

Kendi izleyici araştırmasını kendisi yapar. ABD'de olduğu gibi Çin'de de prime-time/en çok TV izleme saati akşam 7-11 arasındadır. Her ne kadar reklama yer verse de, reklamlar kazanç kaynağı olarak değil, kamu hizmeti olarak görülmektedir. CCTV'nin bütçesinin büyük bir bölümü devletten elde edilmektedir.

Çin'de gazetelerin yaygın bir biçimde okunmayan uzak bölgelerde

radio en önemli haber kaynağını oluşturmaktadır. Çin'in nüfusunun %95'i kadarı radyo yayınlarını dinleyebilmekteler. Radio Beijing tüm dünyada Çin'in Sesi olarak faaliyet göstermektedir. En önemlileri, Voice of America (VOA-Amerika'nın Sesi), BBC(British Broadcasting Corporation-İngiliz Yayıncılık Kurumu) olmak üzere altı yabancı radyo istasyonu yayın yapmaktadır.

Çin Yayıncılık Kurumu-Broadcasting Corporation of China Çin'in orta ve güney bölümünde yoğunlaşan nüfusa, Taiwan'dan 24 saat yayın yapmaktadır.

Hong Kong yakınında Güney Çin halkı yerel Hong Kong istasyonlarını izleyebilmekteler. Çin halkı Doğu Avrupa'daki olaylar hakkında haberleri bilgiyi yabancı radyo yayınlarından elde etmektedirler. Son zamanlarda ABD hükümeti, Çin gibi ülkelerde "objektif" haber miktarını çoğaltan Radio Free Asia-Özgür Asya Radyosu adlı bir Amerikan Servisi kurma olasılığı üzerinde araştırma yapmaktadır. Çin hükümeti ise Clinton yönetimine Özgür Asya Radyosu projesinin karşısında yer aldığını bildirdi. (Hevvel and Dennis, 1993, pp. 22-40)

Xinhua Haber Ajansı:

Xinhua haber ajansı'ndan önceki ajans 1931'de kurulmuş olan Kızıl Çin Haber Ajansı'ydı. Xinhua (Yeni Çin Haber Ajansı) ise 1937'de kurulmuştur. 1949'da Çin Halk Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla birlikte, Xinhua ülkedeki en büyük ve dünyadaki sayılı önemli haber ajanslarından birini oluşturmaktadır.

1981'de 50.yıldönümünü kutlayan ajansın 90 denizaşırı büroda yüzlerce çalışanı vardır. 5000'nin üzerindeki kadrosuyla günde 50.000 sözcüğü Çin medyasına, 60.000 sözcüğü de altı dilde denizaşırı ülkelere geçmektedir. Hong Kong'ta ajansın rolü bir haber ajansı olmaktan çok daha öteye gider, 500 kişilik kadrosunun otuzu ajansın haber bölümünde çalışır. Xinhua'nın bölümleri 1983'de Hong Kong devletinin bölümlerine uymak üzere değiştirilmiştir.

Asya kıtasında 21, Afrika'da 28, Avrupa'da 15 ve Okyanuslarda iki tane olmak üzere toplam 107 dış bürosu vardır. 63 yabancı ajansla değiş tokuş anlaşmaları vardır. Yirmiyi aşkın yayını vardır:

- 1.Xinhua News Bulletin (Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça, İspanyolca ve Arapça dillerinde yayınlanır).
- 2.The News Photograph (Haftada üç sayı)
- 3.The Reference News (4.800.000 tirajlı günlük)
- 4.The Economic Information (500.000 tirajlı günlük).
- 5.Outlook Weekly (Politik ve güncel olaylar dergisi-300.000 tirajlı)
- 6.The Globe (500000 tirajlı uluslararası olaylar hakkında bilgi veren aylık dergi).
- 7.Fortnightly Review (3.500.000 tirajlı taşra halkına hitab eden dergi).
- 8.Journalism Studies (Gazeteciler için aylık dergi).
- 9.The World of Photography (150000 tirajlı aylık).

KAYNAKLAR:

- Barnouw,Erik and Krishnaswamy, S (1980) **Indian Film**,New York:Oxford University Press.
- G.İnceoğlu (1993), **Haber Ajansları** (Ders Notları),İ.Ü.İletişim Fakültesi Basımevi ve Film Merkezi.
- G.İnceoğlu(1992), 'Hindistan'da devletin TV tekeli deliniyor', **Babiali Magazine**, 15 Eylül-15 Ekim 1992,s.39.
- Heuvel and Dennis (1993) **The Unfolding Lotus:East Asia's Changing Media**,The Freedom Forum Media Studies Center.
- Reeves, Geoffrey (1993) **Communications and the Third World**.
- Sarkar,R.C.S. (1984) **The Press in India**, New Delhi: S.Chand Company.